

همایش علمی-پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه فرهنگیان، آموزش و پرورش، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان ارشاد اسلامی، سازمان شهرداری (استان کرمانشاه) مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (استان تهران) و ...))

سردبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در ۸ پایگاه ملی و بین المللی)

تاریخ برگزاری همایش: ۱۱ اسفند ۱۴۰۱ شماره مقاله: ۱۲/۸۴۹۶ رده بندی کنگره: ب ۲۲/۱۹۵

معامله به قصد فرار از دین

مهدی ابراهیمزاده^۱

دانش آموخته کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

چکیده

معامله به قصد فرار از دین از موضوعات مهم برانگیز در مباحث حقوقی است که ماده ۲۱۸ سابق اینگونه معاملات را غیرنافذ دانسته. اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی این ماده نسخ شده، ولی پس از مدتی قانونگذار معامله به قصد فرار از دین را که بطور صوری انجام شده را باطل دانسته است. پژوهش حاضر ضمن بررسی از ماهیت حقوقی معاملات به قصد فرار از دین و جایگاه آن در حقوق مدنی نیم نگاهی به کتب و تحقیقات محققین پیشین و همچنین طبق ماده ۲۳۱ و ۲۲۳ ق.م.جملگی منتج به این است که معامله به قصد فرار از دین اگر صوری باشد باطل و اگر واقعی باشد بین طرفین صحیح و نافذ و نسبت به طلبکاران غیرنافذ است که در این حالت اختیار تنفیذ یا رد آن با طلبکاران می‌باشد.

واژگان کلیدی: جهت نامشروع، دین، معامله صوری، قصد و رویه قضایی

^۱ نویسنده مسئول

«هرگاه معلوم شود که معامله به قصد فرار از دین واقع شده آن معامله نافذ نیست»^۱.

بنابراین حيله بدهكار برای فرار از پرداخت دين باعث از بين رفتن امنيت حقوقی و سستی اعتبار در روابط بازرگانی می‌شود. و باتوجه به اینکه دارایی بدهكار پشتوانه التزامهای مالی اوست و طلبكار بر مبنای همین وثیقه عمومی به او اعتماد می‌کند. پس اگر متعهد بتواند به اختیار پشتوانه بدهی‌های خود را از بین ببرد، نه تنها زبانی ناروا به طلبكاران می‌زند بلکه امنيت داد و ستد و اعتماد اجتماعی را متزلزل می‌کند. پس بی‌توجهی قانونگذار به این موضوع باعث می‌شود که بدهكار با خارج ساختن اموال از دارایی خود حقوق بستانكاران را مورد خدشه قرار می‌دهد. ۲. محقق در پژوهش خود ضمن تعریفی از کلیات به دنبال ماهیت معامله به قصد فرار از دین و جایگاه آن در حقوق مدنی می‌باشد که در پایان نیم‌نگاهی به رویه قضایی دارد.

بند دوم: مفهوم

باتوجه به عنوان مقاله، و همچنین با توجه به ماده ۲۱۸ ق.م که مربوط به این گونه معاملات می‌باشد. لذا قبل از ورود به بحث نگاهی گذرا به ماده ۲۱۸ و مفاهیم و اصطلاحات آن را مورد بررسی قرار می‌دهیم. طبق ماده ۲۱۸ ق.م: هرگاه معلوم شود که معامله با قصد فرار از دین به‌طور صوری انجام شده، آن معامله باطل است.

معامله: معامله در معنای لغوی از باب مفاعله و از ریشه مجرد عمل و به معنای عمل کردن و با هم عمل کردن، دادوستد کردن و یا بده و بستان می‌باشد. در حقوق مدنی به معنای عقود معین و غیرمعین و ایقاعات می‌باشد. اما در قانون تجارت به مفهوم وسیع به کار رفته که مطابق با مفهوم معاملات مدنی می‌باشد و آن هرگونه از تصرفات مربوط به زندگی قضایی یک جامعه خواه از عقود و ایقاعات باشد خواه

۱- صفایی، دکتر سید حسین، دوره مقدماتی حقوق مدنی، جلد دوم، انتشارات میزان، چاپ نوزدهم، پاییز ۱۳۹۳، صص ۱۴۱، ۱۴۲

امید یزدی ۵۷۷. <https://w.w.vekalatonline.ir/artides/۵۷۷>

نباشد.^۱ خلاصه اینکه معامله عقدی است معرض و مالی که در آن دو مال مبادله شود. مانند بیع، اجاره و... وجه نقد است.^۲

قصد: قصد در لغت به معنای میانه راه رفتن، آهنگ کردن، اعتماد کردن، آهنگ و عزم و اراده است.^۳ در فقه مسلم است و آنچه در مسیر طرفین است و ابراز نشده است آن را (غرض) و گاهی داعی می‌نامند و اظهار می‌دارند که اغراض و دواعی تأثیری در عقد ندارند و عقد فقط تابع قصد است و اگر غیر این باشد اکثر عقود باطل خواهد بود. زیرا قصد جزء ارکان اصلی معامله است. از آن جایی که اکثریت مردم چندان اطلاعی از قانون ندارند و مقاصدی در حین عقد در دل می‌پرورانند که در متن عقد به آن مقاصد تصریح و اشاره نمی‌کنند و به تصور ترتب آثار آن مقاصد برعقد، اقدام به انعقاد عقد می‌کند و اگر بدانند که آن مقاصد در صورت عدم ذکر در عقد ترتیب اثر داده نمی‌شود از ابتدا رضایت به انعقاد عقد را نمی‌دهند. لذا اگر در اینگونه عقود آن مقاصد و اهداف که تصریح نگردیده معیار قرار داده شود باید اکثر عقود را باطل شمرد.^۴

معامله صوری: معامله صوری به معنای عام شامل معامله در حالت خواب و بیهوشی و مستی (غافل) نیز می‌گردد که در این حالت به علت فقدان قصد انشاء معامله باطل است.^۵

۱- جعفری لنگرودی، دکتر محمد جعفر، ترمینولوژی حقوق، انتشارات گنج دانش، چاپ بیست و پنجم، سال ۱۳۹۲- ص ۶۶۴

۲- جعفری لنگرودی، دکتر محمد جعفر، مبسوط در ترمینولوژی، جلد پنجم، انتشارات گنج دانش، چاپ ششم، سال ۱۳۹۳- ص ۳۴۱۴

۳- انصاری، مسعود؛ طاهری، محمدعلی، دانشنامه حقوق خصوصی، جلد اول، انتشارات جنگل و جاودانه، چاپ سوم، سال ۱۳۸۸ ص ۱۵۴۵- جعفری لنگرودی، دکتر محمد جعفر، مبسوط در ترمینولوژی حقوق، جلد چهارم، انتشارات گنج دانش، چاپ ششم، سال ۱۳۹۳- ص ۲۹۲۲

۱- جعفری لنگرودی، دکتر محمد جعفر، دانشنامه حقوقی، جلد اول، چاپ چهارم، انتشارات امیر کبیر، ص ۷۲۶ و ۷۲۷
۲- صدفی، دکتر غلامعلی، معاملات صوری و فرار از دین در رویه قضایی و آرای دیوان عالی کشور، انتشارات قوه قضاییه، چاپ اول، سال ۱۴۰۰ و صص ۲۹

دین: دین در لغت به معنای وام، قرض، وام مدت‌دار و مقروض شدن آمده است و جمع آن دیون می‌باشد.^۱ دین در تحریرالوسیله «مالی است که در ذمه شخصی دیگر به سببی از اسباب ثابت است، به بدهکار (مدیون) و به طلبکار (دائن) می‌گویند که سبب آن قرض کردن است با امور اختیاری دیگر از قبیل مال کلی در سلم، ثمن در بیع و یا در اجاره اجرت و یا در ازدواج، صدق و یا سبب آن غیر اختیاری و قهری است مانند ضمانات یا نفقه زوجه دائم.^۲

بخش دوم: ماهیت معامله به قصد فرار از دین

معامله به قصد فرار از دین یکی از موضوعات مهم فقهی و حقوقی است که از دیرباز در نظام‌های حقوقی مطرح بوده و امروزه نیز باتوجه به وسعت معاملات و روابط تجاری مطرح، و محل بحث است. در مورد ماهیت معامله به قصد فرار از دین بین حقوقدانان اتفاق نظر وجود ندارد، بعضی از حقوقدانان معتقد هستند که معامله به قصد فرار از دین نوعی معامله با جهت نامشروع است و جهت نامشروع باعث ابطال معامله می‌شود. دکتر ناصر کاتوزیان معتقد است باتوجه به مواد ۴۱۸ و ۴۲۲ و ۵۵۷ ق. ت که قواعد ویژه تاجر متوقف را ذکر می‌کند این سخت‌گیری در امور مدنی روا نیست و بدهکار می‌تواند در اداره دارایی خود آزادانه رفتار کند. اما این آزادی مدیون تا جایی تحمل‌پذیر است که آلوده به نیرنگ نشود و حيله‌ای را به همراه نداشته باشد، و زمانی که مدیون برای فرار از دین به دسیسه می‌پردازد مشروع بودن این آزادی مورد تردید قرار می‌گیرد. لذا معامله به قصد فرار از دین ممکن است صوری باشد و این نوع معامله چون که بدون قصد انشاء می‌باشد بدون شک به علت فقدان قصد باطل است. فقهای اسلامی با ذکر قاعده «العقود تابعه القصود» بیان می‌دارند که این قاعده از بدیهیات حقوقی و فقهی است، معامله بدون وجود قصد انشاء امکان ایجاد و تحقق در عالم خارج راه ندارد تا در خصوص وضعیت حقوقی آن بتوان اظهار نظر کرد. اما برخی دیگر از حقوقدانان معتقدند چون ماده ۲۱۸ سابق و در ذیل جهت معامله آمده بود و مبنای عدم نفوذ را جهت نامشروع می‌دانستند. و با حذف ماده ۲۱۸ سابق، قانونگذار خواست اعلام

۳- عمید، حسین، فرهنگ عمید، جلد دوم، انتشارات امیرکبیر، چاپ هفتم، سال ۱۳۷۱

۴- موسوی خمینی روح‌الله، تحریرالوسیله، جلد ۲، کتاب‌الدین، ترجمه اسلامی قم، دفتر انتشارات اسلامی، سال ۱۳۹۸، ص

۶۲۶، به نقل از حسین تقی ملا، همان منبع، ص ۲۵

کند که عدم نفوذ و بطلان معامله موضوع ماده ۲۱۸ سابق بر مبنای جهت نامشروع تحلیل نشود بلکه باتوجه به مواد ۲۱۸ و ۲۱۸ مکرر ق.م. صحیح و نافذ می‌باشند.^۱

بخش سوم: جایگاه حقوقی معامله به قصد فرار از دین

برای اینکه اثر دعوی معامله به قصد فرار از دین را بهتر بشناسیم نیازمند به توضیح پاره‌ای از مفاهیم در معاملات هستیم. بعضی از معاملات، عمل، حقوقی مخالف مقررات قانون بوده و قانون آن را فاقد هرگونه اثر حقوقی شناخته که این‌گونه معاملات را باطل نامیده یا در بعضی از معاملات ارکان اصلی عقد وجود دارد ولی نقضی که باعث بی‌اعتباری آن معامله می‌شود و می‌توان آن نقص را رفع کرد. غیرنافذ نامیده. همچنین طبق اصل نسبی بودن قراردادهای تعهد تنها برای دو طرف معامله ایجاد می‌شود و نسبت به دیگران (شخص ثالث) اثری ندارد ولی به‌عنوان یک رویداد اجتماعی در برابر اشخاص ثالث قابل استناد است. گاهی هم در عقد لازم برای جلوگیری از ضرر رساندن به یک یا دو طرف عقد، با تراضی و توافق طرفین حق خیار فسخ داده می‌شود. حال باتوجه به موارد گفته شده اگر رعایت نگردد، باعث ضرر و زیان رساندن به یکی از طرفین قرارداد می‌شود، لذا جهت جبران خسارت، هر کدام دارای یک ضمانت اجرا هستند. درخصوص حذف ماده ۲۱۸ سابق قانون مدنی ضمانت اجرا برای جبران خسارت وارده به اشخاص ثالث چیست؟ که حذف ماده موجب نگرانی خیلی از حقوقدانان و قضاوت دادگستری گردیده بود. لذا جهت برون رفت از این معضل به وجود آمده دکتر کاتوزیان معتقد است هر چند حذف ماده ۲۱۸ ق.م. نادرست بوده اما با وجود قوانین دیگر از قبیل ماده ۴ ق.ن.ا.م.م. مصوب ۱۳۷۷ (۲۱ فعلی)، ماده ۶۵ ق.م. ماده ۴۲۳ و ۴۲۵ ق.ت. و تبصره ماده ۲۰۲ قانون مالیات‌های مستقیم (اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۲۷) و اصل ۴۰ ق.ا. این نهاد اجتماعی همچنان محفوظ مانده و از بین نمی‌رود. چونکه طبق ماده ۶۵ ق.م. وقف به قصد ضرر رساندن به بستانکاران باشد غیرنافذ دانسته ولی اگر قصد اضرار نداشته باشد وقف نافذ است که نقطه مقابل آن ماده ۴۲۳ ق.ت. وقف آنان را مطلقاً باطل دانسته است، خواه به انگیزه و قصد اضرار به زیان باشد خواه بدون قصد اضرار باشد. اما ماده ۲۱۸ ق.م. راجع به معاملات صوری است که حکم آن بطلان می‌باشد و ماده ۲۱۸ مکرر یک اقدام ماهیتی بوده و استرداد مورد معامله است. ولی ماده

۱- تقی ملا، دکتر حسین، معامله به قصد فرار از دین، انتشارات میزان، چاپ اول، زمستان ۱۳۹۹، صص ۲۸ الی ۳۰

۴. ق.ن.ا.م.م. مصوب ۱۳۷۷ راجع به حالتی است که طرف معامله از قصد فروشنده مطلع باشد را بیان می‌دارد که سایر موارد معامله به قصد فرار از دین (خریدار از قصد فروشنده مطلع نباشد و فروشنده تاجری باشد که متوقف شده است) ماده ۴۲۴ ق.ت. اعمال می‌شود. طبق حکم ماده ۴۲۵ ق.ت. برخلاف قوانین مدنی، درباره عدم امکان استرداد از خریدار دوم که از مصادیق قاعده کلی جاری در فسخ معاملات است. همینطور تبصره ماده ۲۰۲ قانون مالیات‌های مستقیم، قانونگذار ضمانت اجرای ابطال را صرفاً درمورد انتقال اموال دانسته است. چون این انتقال به بستگان نسبی طبقه اول (همسر و فرزندان) می‌باشد که فرض را بر علم و اطلاع آن‌ها دانسته و اظهار بی‌اطلاعی را بی‌تأثیر دانسته است. و باتوجه به اصل ۴۰ ق.ا. که قاعده لاضرر را در مقابل قاعده تسلیط به رسمیت شناخته است و زمان استفاده از حق را به ضرر دیگری مجاز می‌داند که اولاً قدر متعارف و ثانیاً برای رفع حاجت و دفع ضرر باشد.^۱ لذا با اقامه دعوی معامله به قصد فرار از دین و صدور حکم اثرش نسبی نخواهد بود بلکه در برابر سایر طلبکاران نیز اثر دارد و با اینکه دعوی ابطال یا عدم نفوذ معامله از طرف طلبکار ممکن است علیه انتقال گیرنده و به‌طور کلی طرف دیگر معامله اقامه شود و با احراز معامله به قصد فرار از دین با شرایط مقرر در قانون و حکم دادگاه به بی‌اثر بودن معامله، مال مورد معامله ملک مدیون شناخته شده و طلبکار باتوجه به شرایط مال مورد انتقال و رعایت قانون اجرای احکام مدنی باید نسبت به آن مال برای وصول طلب خود اقدام نماید. لذا به نظر می‌رسد که دعوی معامله به قصد فرار از دین باید به طرفیت منتقل الیه (طرف قرارداد) و مدیون اقامه شود و ضمانت اجرا آن است که معامله به قصد فرار از دین در برابر طلبکاران نفوذ حقوقی ندارد و در رابطه بین بدهکار و طرف قرارداد معامله معتبر و دارای آثار خود می‌باشد. پس اگر معامله به قصد فرار از دین را غیرنافذ بدانیم در این حالت اختیار تنفیذ یا رد آن با طلبکاران می‌باشد. و اگر آن را غیرقابل استناد بدانیم منتج به دو حالت خواهد شد. اول آنکه پس از استیفای طلب بستانکار، مقداری از بهای عین مورد انتقال یا ارزش مورد معامله باقی بماند، آن مقدار به انتقال گیرنده تعلق دارد و منتقل الیه

۱- خلاصه از: جعفری لنگرودی، دکتر محمد جعفر، مجموعه محشی، ق.م. کاتوزیان دکتر ناصر، ق.م. در نظم کنونی، بیان، فرهاد و شیرین، حقوق مدنی شرح جامع ق.م. حائری شاه باغ، سید علی، شرح ق.م. کار خیران، محمدحسین کامل‌ترین مجموعه محشی حقوق مدنی- ساعد وکیل، دکتر امیر و همکاران، قانون اساسی در نظم حقوق کنونی- بابائی مهر، دکتر علی، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در نظم حقوق کنونی- عرفانی، دکتر محمود، محشای، ق.ت. ایران، دمر چیلی، دکتر محمد و همکاران، ق.ت. در نظم حقوق کنونی- کار خیران، محمدحسین، کامل‌ترین مجموعه محشی ق.ت. جهانیان، دکتر مجتبی، ق.ن.ا.م.م.- کریمی، دکتر خدیجه، مالیات‌ها در نظم کنونی

دارای خیار تبعض سفته می‌باشد. دوم آنکه طرف قرارداد می‌تواند به میزانی که دین و خسارت را پرداخته یا از مورد معامله محروم گشته است به بدهکار رجوع نماید. و در صورتی که (معامله) به صورت معوض مال به فرد منتقل شده است می‌تواند از قاعده ضمان درک و یا بدهکار به هزینه او (منتقل الیه) دین خود را پرداخته (منتقل الیه) به مدیون مراجعه نماید.^۱

بخش چهارم: رویه قضایی

نقش رویه قضایی در کشورها این است که در مواردی را که قانونگذار صراحتاً تعیین تکلیف ننموده به کمک قانونگذار آمده و باعث حل و فصل آن مشکلات می‌شود. متأسفانه در حقوق ایران، رویه قضایی چنین نقشی را ایفاء نمی‌نماید و به دلیل تشتت آراء امکان رویه یکسان و متناسب با مبانی و اصول حقوقی وجود ندارد و فقط به نظرات مشورتی و نشست‌های قضایی بسنده می‌نمایند.^۲

نتیجه‌گیری

معامله به قصد فرار از دین، معامله‌ای است که شرایط اساسی صحت معاملات را دارد و تنها ایراد آن نیت نامشروع انتقال‌دهنده نسبت به محروم نمودن بستانکاران از دسترسی به طلب است. طبق مواد ۴۱۸ و ۴۲۲ و ۵۵۷ ق.ت. که قواعد ویژه تاجر متوقف را ذکر می‌کند این سخت‌گیری در امور مدنی روا نیست و بدهکار می‌تواند در اداره دارایی خود آزادانه رفتار کند. اما این آزادی مدیون تا جایی تحمل‌پذیر است که آلوده به نیرنگ نشود و حيله‌ای را به همراه نداشته باشد، و زمانی که مدیون برای فرار از دین به دسیسه می‌پردازد مشروع بودن این آزادی مورد تردید قرار می‌گیرد. و یا اینکه معامله به قصد فرار از دین ممکن است صوری باشد و این نوع معامله چون بدون قصد انشاء می‌باشد، بدون شک به علت فقدان قصد انشاء باطل است. اما برخی از حقوق‌دانان معتقدند چون ماده ۲۱۸ سابق در ذیل جهت معامله آمده بود و مبنای عدم نفوذ را جهت نامشروع می‌دانستند و با حذف ماده ۲۱۸ سابق، قانونگذار خواست اعلام نماید که عدم نفوذ و بطلان معامله موضوع ماده ۲۱۸ سابق ق.م. بر مبنای جهت نامشروع تحلیل نشود و با تصویب

۱- تقی ملا، دکتر حسین، همان منبع، ص ۱۷۹

۲- همان

مجدد ماده ۲۱۸ و ۲۱۸ مکرر ق.م. صحیح و نافذ بودن آن را اعلام می‌نماید. خلاصه اینکه طبق ماده ۲۳۱ ق.م. معاملات و عقود فقط درباره‌ی طرفین... موثر است ... و همچنین طبق ماده ۲۲۳ ق.م. اصل بر صحت معاملات است و با بررسی از تحقیقات محققین پیشین درخصوص ماهیت معامله به قصد فرار از دین که صوری نباشد جملگی منتج به این است که معاملات به قصد فرار از دین که واقعی باشد بین طرفین صحیح و نافذ است و نسبت به طلبکاران غیرنافذ که در این حالت اختیار تنفیذ یا رد آن با طلبکاران می‌باشد.

منابع و مأخذ:

۱. انصاری، مسعود؛ (۱۳۸۸). طاهری، محمدعلی، دانشنامه حقوق خصوصی، جلد اول، انتشارات جنگل، جاودانه، چاپ سوم.
۲. بابائی‌مهر، علی؛ (۱۳۹۳). قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در نظم حقوق کنونی، جلد اول، انتشارات دانشگاه آزاد واحد چالوس، چاپ اول.
۳. بیات، فرهاد و شیرین؛ (۱۳۹۴). حقوق مدنی شرح جامع قانون مدنی، انتشارات ارشد چاپ هفتم.
۴. تقی ملا، حسین؛ (۱۳۹۹). معامله به قصد فرار از دین، انتشارات میزان، چاپ اول.
۵. جعفری لنگرودی، محمد جعفر؛ (۱۳۹۳). مبسوط در ترمینولوژی، جلد پنجم، انتشارات گنج دانش، چاپ ششم.
۶. جعفری لنگرودی، محمد جعفر؛ (۱۳۹۱). مجموعه محشی قانون مدنی، انتشارات گنج دانش، چاپ چهارم.
۷. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، (۱۳۹۲). ترمینولوژی حقوق، انتشارات گنج دانش، چاپ بیست و پنجم.
۸. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، دانشنامه حقوقی، جلد اول، چاپ چهارم، انتشارات امیرکبیر، سال ۱۳۹۱
۹. جعفری لنگرودی، محمدجعفر؛ (۱۳۹۳). مبسوط در ترمینولوژی حقوق، جلد چهارم، انتشارات گنج دانش، چاپ ششم.
۱۰. جهانیان، مجتبی؛ (۱۳۹۷). قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی در نظم حقوقی کنونی، انتشارات مجد، چاپ دوم.
۱۱. حائری شاه باغ، سید علی؛ (۱۳۸۷). شرح قانون مدنی، جلد اول انتشارات گنج دانش، چاپ سوم.

۱۲. دمرجیلی، محمد، حاتمی؛ علی و قرانی، محسن؛ (۱۳۹۴). قانون تجارت در نظم حقوق کنونی، انتشارات آوا، چاپ بیست و چهارم.
۱۳. ساعد وکیل، امیر؛ عسگری، پوریا؛ (۱۳۹۴). قانون اساسی در نظم حقوق کنونی، انتشارات مجد، چاپ هفتم.
۱۴. صدفی، غلامعلی؛ (۱۴۰۰). معاملات صوری و فرار از دین در رویه قضایی و آرای دیوان عالی کشور، انتشارات قوه قضاییه، چاپ اول.
۱۵. صفاری، سید حسین؛ (۱۳۹۳). دوره مقدماتی حقوق مدنی، جلد دوم، انتشارات میزان، چاپ نوزدهم.
۱۶. عرفانی، محمود؛ (۱۳۹۵). محشای قانون تجارت، انتشارات جنگل، چاپ هشتم.
۱۷. عمید، حسین؛ (۱۳۷۱). فرهنگ عمید، جلد دوم، انتشارات امیرکبیر، چاپ هفتم.
۱۸. کاتوزیان، ناصر؛ (۱۳۹۴). قانون مدنی در نظم حقوقی کنونی، انتشارات میزان، چاپ چهل و ششم.
۱۹. کارخیران، محمد حسین؛ (۱۳۹۹). کامل ترین مجموعه محشی قانون تجارت، جلد اول، انتشارات آریاداد، چاپ دوم.
۲۰. کارخیران، محمدحسین؛ (۱۴۰۰). کامل ترین مجموعه محشی حقوق مدنی، جلد اول، انتشارات آریا داد، چاپ ششم.
۲۱. کریمی، دکتر خدیجه؛ (۱۳۹۹). مالیات ها در نظم کنونی، انتشارات نشر میزان، چاپ اول.
۲۲. موسوی خمینی، روح الله؛ (۱۳۹۸). تحریرالوسیله، جلد دوم، کتاب الدین ترجمه اسلامی قم، دفتر انتشارات اسلامی.

امید یزدی <https://w.w.vekalatonline.ir/artides> ۲۳.

توجه داشته باشید: جهت چاپ مقالات خود در نشریات علمی و همایش های معتبر با (خانم دکتر جعفری) تماس بگیرید. گواهی نامه پذیرش و چاپ مقاله، کمتر از ۷۲ ساعت صادر می گردد.

موسسه علمی و حقوقی قانون یار
برگزار می کند

پنجمین همایش علمی - پژوهشی

مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام

ارگان ها و سازمان های حامی معنوی برگزاری همایش (در استان کرمانشاه)
دانشگاه فرهنگیان - سازمان ارشاد اسلامی - آموزش و پرورش - بنیاد شهید، سازمان شهرداری و ...

www.Olomensani.ir www.Ghanonyar.ir

محورهای پذیرش مقالات

- تمام گرایش های رشته فقه، حقوق و علوم قضایی
- علوم تربیتی، تکنولوژی آموزشی و آموزش و پرورش
- روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم دینی و مذهبی
- علوم اقتصادی، بانکی و تمام گرایش های مدیریت

مکان و زمان برگزاری همایش
کرمانشاه - ۱۳۰۱/۱۲/۱۱

مدیر اجرایی همایش
دکتر شهلا رضایی

دبیر علمی و مسئول همایش
دکتر بهنام اسدی

ایمیل رسمی همایش جهت دریافت مقالات پژوهشگران
OLOMENSANI@YAHOO.COM

ارسال مقاله از طریق واتس آپ، ایتا، سروش، تلگرام، روبیکا به شماره ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

دبیرخانه مرکزی موسسه قانون یار: تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، موسسه قانون یار ۰۲۶-۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹-۰۵۲۶

(در صورت طرح سوال درخصوص ارسال مقاله یا جذب در هیات علمی همایش با خانم دکتر قبادی تماس بگیرید. ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵)

